

Lostrița – Vasile Voiculescu

Nicăieri diavolul cu toată puița și nagodele lui nu se ascunde mai bine ca în ape. Dracul de baltă, se știe, este nelipsit dintre oameni și cel mai amăgitor. Ia felurite chipuri: de la luminița care pâlpâie în beznele nopții și trage pe călătorul rătăcit la adânc, până la fata șuie care se scaldă în vultori și nu-i decât o știmă vicleană, cursă pusă flăcăilor neștiutori ca să-i înece. Pe Bistrița, Necuratul rânduise de multă vreme o nagodă cu înfățișarea de lostriță. De sus de la izvoare și până dincolo de Piatra, peștele naibei se arăta când la bulboane, când la șuvoaie, cu cap bucălat de somn, trup șui de șalău și piele pestrițată auriu, cu bobite roșii-ruginii, ca a păstrăvului. După prubuiala vânătorilor de pește, ar fi ca la doi coți de lungă și ar cântări cu tot dinadinsul dincolo de douăsprezece ocale. Alteori însă, când vrea să înșele cu tot dinadinsul pe cel pe care și-a pus ochii, crește de trei ori pe atât și își schimbă arătarea. Iese și se întinde, moale, la râniș. De departe, ai zice că e o domniță lungită la soare pe plaja de nisip argintiu. Lostrița vrăjită a ademenit multă lume. Pecari iscusiți. I-au întins mrejele, dar au căzut ei în mrejele fermecătoare, ca să se ducă pentru totdeauna la fund. A tras în capcană copii neștiutori, copilandri furați de strălucirea ei, flăcăi tulburați și duși în ispite de frumusețea-i fără împotrivire. N-a fost an să nu-și ia, acolo, în genună, dajdia ei, unul sau doi inși scoși din minți. De la o vreme, oamenii au început să-și dea seama de primejdie și să se păzească. Când zăreau lostrița fulgerând ca o sabie care taie apele în sus și în jos, întorceau capul și fugeau. Cei de pe plută, când o vedeau luând șuvoaiele în lung și călătorind alături de ei, nu știau cum să cârmuiască și să se abată din calea năzdrăvanei. Era prădalnică! Hulpavă de pește, pe care-l înghițea cu nemiluita. Dar mai ales nesătulă de carne de om, cărei ajunsese să-i ducă dorul și flămândă, se făcea din ce în ce mai îndrăzneată, mai frumoasă, mai ademenitoare. Dar și lumea din ce în ce mai înveghetă. Căci acum lostrița era vestită. O cunoșteau toți și se fereau. Dintre rândurile de copilandri care crescuseră flăcăi, alergând cu undițele pe urmele lostriței, unii pieriseră înecați, cei mai mulți, temători, se lăsaseră. Numai Aliman, singur, îi rămăsese credincios. Mereu îi întindea cârlige cu tot soiul de nade gustoase, mai ales păstrăvi vii, și nu pierduse nădejdea că o dată și-odată o să-i cază în mâini. El nu credea în basme bune pentru copii. Râdea când i se povestea de știme schimbate în lostrițe, ori de naiba prefăcut în pește. Și flăcăul prigonea neobosit fiara apelor. Care parcă fugea de el. Dacă are ea vrăjile ei, apoi le am și eu pe ale mele, glumea pornind iar la vânat. Zvârlind de atâția ani undița și așezând cârlige, i se arătase și lui de câteva ori vestita lostriță, nălucind prin bulboane, mlădie și întru totul minunată, ca un pește din poveste. Dar totuși pește adevărat. Acum, când a ajuns flăcău voinic și a deprins toate vicleșugurile sălbăticiunilor, a izbutit s-o prindă odată în undiță. Numai o clipă! Când, cu inima bătând nebunește, se arcui s-o tragă afară, lostrița scăpă și se duse cu nadă cu tot. Prin câte trecuse desprinsese și ea uneltele oamenilor și învățase să scape de ele. Așa se mângâia Aliman, istorisind pățania. Asta era pe la începutul primăverii. Pe la mijlocul verii a ochit-o din nou și a încolțit-o într-un cot cu apa scăzută numai până la glezne.

Plecându-se repede deasupra ei, a înhățat-o în brațe. Dar sălbăticiunea a zvâcnit o dată cu putere, l-a plesnit cu coada peste obraz și i-a scăpat din mâini ca o săgeată licăitoare, cum îi scăpa duminica câte o zvârlugă de fată la horă. Doar că n-a auzit-o și pe ea hohotind. Flăcăul a rămas multă vreme acolo buimac, cu gura căscată, și de atunci nu i-a mai ieșit din carnea brațelor o dezmierdare, ca un gust de departe al

lostriței. Îi simțea mereu povara și forma în mâinile nedibace și în sufletul tulburat. Aliman era frumos și voinic. Nu știa de frica nimănui. Cu atât mai puțin de a celor nevăzute și neștiute. Bistrița pentru el nu mai avea taine și ținea la adânc ca o vidră. S-a jurat să prindă lostrița vie și nu și-a mai îngăduit zi-noapte hodină. De dincolo de Toance, mai până-n Siret și-napoi, el vămuia apele, prefira vârtejurile, cerceta sorburile, ca un nebun. Alerga, mânca, dormea, trăia numai pe prunduri și în apă. Toți vedeau și îi băteau capul că-l vrăjise lostrița blestemată și curând are să-i facă de petrecanie. El nu mai râdea ca altădată. Punea capul în piept îndârjit și pleca fără să mai asculte. De multe ori a fost gata să se înece. Dar niciodată din pricina lostriței. Ci în alte împrejurări. Așa, odată, când a sărit să scape niște plutași din fierbătorile râului. Altădată, pentru o undiță furată de ape. De câteva ori a ieșit abia răsufând, strâns de gât de brațele unor copii căzuți în adânc. De curând, vrând să scoată un cal apucat în volbura talazurilor, abia a ieșit din șuvoaie pe o plavie unde a stat leșinat vreme îndelungă. Nici nu știa cum și cine îl trage cu viață în genunile fără fund. Dimpotrivă, când i se arăta lostrița îi mergea bine și avea spor. Atunci prindea cu ușurință pește mult și apele i se supuneau ascultătoare, purtându-l lesnicioase încotro dorea. Dar lostrița se ivea din ce în ce mai rar. Pe urmă, spre sfârșitul verii, a pierit....Flăcăul, de atâta zbucium și alergătură se topea. S-ar fi zis de ciudă, dacă nu de dor. Bătea singur prundurile pustii bântuite de toamna ce se lăsa timpurie. Apele veneau năboi tot mai negre și mai umflate, potmolind reniile senine unde ieșeau vietățile la lumină. Acum toate se ascunseseră și amorțeau în adânc. Pe urmă, o iarnă grea afară din cale tăbărâ peste valea ferecată în ghețuri și zăpezi. Trebuia să pui urechea pe țeasta groasă de cremene verde a gheței, care, ca o lespede de mormânt, sugruma Bistrița, ca să auzi ici-colo un gălgâit sur și depărtat, semn că râul trăiește. Aliman a tânjit, aproape a bolit tot timpul. Parcă intrase în el somnul iernii. Numai la gândul lostriței mai învia. Atunci lua toporul și spârgea de-a lungul bulboanelor copci și răsufători, ca să mai trimită puțin văzduh peștilor, care altfel mor acolo dedesubt, înăbușiți. Uneori flăcării și fetele izbuteau să-l ia cu sila pe la șezători și furcării. Ședea însă posomorât. Nu se dezmorțea decât când începeau poveștile cu lostrița fermecată. Asculta lacom isprăvile ei și zâmbea. Descosea îndelung pe toți cărora se arătase. Iscodea despre vrăjile și vrăjitorii cu puteri asupra apelor și peștilor, și apoi rămânea cu mințile aiurea. Până, în sfârșit, a dat Dumnezeu de-a venit și primăvara. Bistrița și-a sfărâmat cătușele și apele au năboit furioase spre vechea lor slobozenie. Valea s-a umplut cu urlet, cu vuiete și bubuituri ca de cumplită bătălie. În fiecare zi treceau vârtejuri duse de nahlapi, bușteni răzleți, sfărâmături de plute, vite vii ori înecate. Oamenii se așteptau călduri să scape din valuri și să tragă la câte puteau ajunge cu cângile. Încetul cu încetul, s-au potolit mâniile și apele s-au așezat în matcă. Păstrăvii ageri au început să se ițească, urmăriți de lostrițe flămânde, fulgerând după ei. Numai

lostrița cea mare nu se arăta. O izbise vreun sloi sau vreun buștean repezit pe neașteptate de valuri? O târâse năprasnica viitură pe alte meleaguri? Se strămutase în genuni mai avute în pește? Aliman a căutat-o îngrijorat multă vreme. Pe la Paști iat-o că s-a ivit. Mai mândră, mai vicleană, unduind trupul cu ispите femeiești în el. Inima lui Aliman a început iar să bată ageră. Roșeața i-a venit în obraji. Și bărbăția, îndrăzneala lui de altădată s-au dovedit în tot soiul de isprăvi de necrezut, biruind fără greutate puterile Bistriței furioase. Mereu și din toate încercările ieșea cu izbândă și se întorcea nevătămat...Pescuitul lui era un neântrerupt noroc. Pleca într-o doară să prinză cu mâna pe sub pietre câțiva păstrăvi pentru o gustare și se

întorcea îndată cu dăsaga doldora. Numai de lostrița râvniță, care acum îl juca și îl înfrunta pe față, nu se mai putea atinge, și îi simțea mereu dulcea ei greutate în brațele-i pline de amintirea ei. Povățuit de niște cojani urcați cu carele de lemne, a împletit din nuiiele un fel de cotețe, ca niște cuști, pe care le-a ascuns ici-colo în apele limanurilor, unde știa că trage sălbăticiunea, după ce le-a umplut cu păstrăvi vii... Lăsa numai o portiță ca o pâlnie pe unde să pătrundă lostrița, dar pe unde să nu mai poată ieși. La altele iscodise câte o clapă, care să se deschidă numai pe dinafară și să se închidă îndată ce vântul a pătruns înăuntru. Toate, zadarnice. Muntenii râdeau de coliviile lui în care vrea să prinză apele. Capcane pentru peștii proști de baltă. Atât numai că dimineața găsea momelile mâncate și gratiile rupte ca de o mână. Aliman s-a luat de gânduri și a început să se încredințeze că nu este lucru curat. Și iar a pornit să tânjească. Într-o zi s-a hotărât. A plecat în sus, la un sat sălbatic de pe Neagra. Auzise el că acolo e un vraci bătrân, mare descântător de pești; un fel de stăpân al apelor. A urcat cale de o zi și a ajuns noaptea târziu. A nimerit casa, a bătut și s-a rugat de găzduire. Vrajitorul l-a primit și l-a oprit de a rămas chiar la el câteva zile. Ce i-o fi spus, ce l-a învățat, cum l-a descântat, nu se știe. Aliman s-a întors acasă cu o lostriță lucrată din lemn, aidoma de șuie și frumoasă ca cea de pe Bistrița. Vopsită la fel cu aur și argint și stropită cu picățele galbene ruginii. Era alcătuită din două jumătăți care se îmbucau una-nrt-alta, cu scoabe. În mijlocul gol al închipuirii, după ce a frecat-o peste tot cu lapți de lostriță și buruieni de apă, a ascuns un alt peștișor mai mic, tăiat dintr-un corn de cerb ca să-i dea cumpăneală în apă și s-o cârmuiască. Toate au fost vrăjite, descântate și afferosite după străvechi noime și îndreptare ale magiei pierdute și uitate de ceilalți. Și într-un miez de noapte cu luna în pătrar poleind trupul flăcăului, Aliman a intrat în mijlocul râului cu peștele vrăjit în mână, a spus încet descântecul învățat pe de rost, în care se lepăda de lumea lui Dumnezeu, și a dat drumul păpușii cu chip de lostriță. Apele au primit-o și parcă au săltat, purtând-o supuse. Omul s-a dus, după povață, și s-a culcat. Ca niciodată, a dormit adânc și liniștit până a doua zi la prânz, când l-au trezit oamenii. Plouase sus la munte și Bistrița venise sodom din mal în mal, cărând sfărâmături de sate la vale, cu case, oameni și vite. Trebuia să sară și el, cel mai cutezător și mai priceput, să dea ajutor. Când a sosit Aliman nu se mai putea face nimic. Trecuseră toate ca nălucile, cu hăituri jalnice acoperite de tumultul nahlapilor, și se pierduseră departe. Numai o sfărâmătură de plută se zărea în sus învârtindu-se năucă în volbura apelor, care o repezeau la vale, aci o țineau iar în loc și o întorceau în ochiurile uriașe cu miezuri de sorb. Pe ea o făptură omenească abia se mai ținea cu amândouă mâinile pe o rămășiță de cârmă. Aliman se pregătea să intre voinicește în valuri și s-o aștepte la loc prielnic, cu cangea în mână, când pluta se smulse din fierbătoarele și veni cât ai clipi la mal, sub picioarele lui. Dintre sfărâmături el scoase în brațe o fată, singura viețuitoare care nu fusese smulsă de apele hrăpărețe. Era leșinată. Flăcăul o întinse pe iarbă, o frecă pe inimă, îi apăsă coșul pieptului, așa cum se dă ajutor înecaților. Fata își veni numaidecât în fire. Nu înghițise deloc apă. A zâmbit izbăvitorului ei, s-a uitat speriată la lumea adunată și a cerut mâncare. Oamenii vedeau cu uimire cum se zbicesc repede straiile pe ea, iia, fota, opincile, ca și când n-ar fi fost udă niciodată. Au mai băgat de seamă că are părul despletit pe umeri ca niște șuvoaie plăvițe resfirate pe o stană albă. Ochii, de chihlimbar verde-aurii cu stârlici albaștri, erau mari, rotunzi, dar reci ca de sticlă. Și dinții, când i-a înfipt într-o coajă de pâine întinsă de Aliman, s-au descoperit albi, dar ascuțiți ca la fiare. Fata sta liniștită. Dar Aliman n-a lăsat-o mult acolo. A luat-o grabnic la el acasă, unde a ascuns-o de ochi străini. Și s-a încins între ei o dragoste

cum nu se mai pomenise pe meleagurile acelea. Parcă fuseseră făcuți și adunați înadins unul pe potriva celuilalt. Era frumoasă, cu chipul poate cam bucălat, șuie, cu trupul lung, mlădios și despicătura coapselor sus ca la buni înotători. Flăcăul uitase dintr-o dată de lostriță și de vrăji. Ținea fata în brațe, și dulcea ei povară împlinea tot ce râvnise și jinduisse nebunește până atunci. Ziua stăteau închiși în casă ori umblau alintați prin păduri. Noaptea ieșeau la Bistriță, ținându-se după gât. Se scăldau cu nesăț, goi amândoi, până îi prindea zorii. Apele se făceau pe rând de aur, de argint și apoi albastre, învăluindu-i tăinuitoare. Când unda ajungea ca omazul, ei ieșeau și se îmbrăcau. Vâneau păstrăvi și îi mâncau acolo, fripți la foc de brad, cum îi plăcea fetei. Au trecut câteva săptămâni. Satul bâzâia de zvonuri ca un roi întărâtat. Precum că fata ar suga sângele flăcăului ca o strigoaică. Dar Aliman era mai sănătos, mai voinic, mai frumos și mai bun cum nu fusese niciodată, și nu le păsa de nimic. Lostrița, după spusele lumii, se ivise iară. Acum nu se mai ascundea. Plutea în văzul tuturor de-a lungul apei...Numai flăcăul nu se sinchisea dacă e cea din lemn sau cea adevărată. Ieșise din minte trecutul întreg și vremea trecea amețitoare, ca o Bistriță umflată de fericiri...

De la un timp, dezmeticit puțin, flăcăul, ca să-și statornicească norocul, a început să se gândească la rânduielile trebuitoare, nuntă, cununie, și i-a spus fetei. Ea a hohotit nebunește, luându-l de gât. Ea știa de ibovnic și de dragoste, nu-i ardea nici de popă, nici de biserică. Nu pentru asta venise ea pe lume. Era sălbatecă. Cu multe ascunzișuri și taine, și totuși, nu știa nici cum o cheamă, îi dase de la el numele Ileana. Dar toate trebuie să aibă un isprăvit. Pe la mijlocul verii s-au trezit buzna peste ei cu o femeie voinică, iute și sturlubatică, așijderi apelor după ploaie. Despărțindu-i cu asprime, ea prinse fata de braț, ocărând-o mânioasă. Era mama Ilenei, care după multe cercetări îi aflase culcușul. Venea de sus, de departe, de la izvoarele Bistriței aurii, unde spunea că-și are rosturile. Cunosce toți ocina veche a Bistriceii... și, smucind fata, o certă oțărâtă cum putuse ea să-și uite de părinți, să se lapede de surori, să-și părăsească avuțiile ca să se lipească fără rușine de sărăcia și neamul prost al oamenilor de aici. Fata se împotrivi zadarnic. Maică-sa îi șopti în ureche niște vorbe care parcă o adormiră. Aliman, dat la o parte cu mâna, sta prost, gol de puteri ca o armă descărcată și până să-și vină în fire, femeia cu prada era departe. Până târziu, toamna, Aliman a bătut izvoarele tuturor Bistrițelor, fără folos. Nimeni nu cunoștea, nici măcar n-auzise de Bistriceanca ori fata ei și nici de sălașurile lor. Numai un moșneag trecut de suta de ani își mai amintea de ele. Era copil când satul le alungase cu pietre și le dase foc casei pentru multe blestemății și răutăți ce săvârșeau cu ajutorul Satanei. A căutat apoi pe vraciul care-l descântase. Nu l-a mai găsit nici pe ăsta. Plecase dincolo, peste munte, la niște neamuri. Flăcăul s-a întors și s-a închis în el și în casă. Ajunsesse nevolnic și moale ca o cârpă. Făceau toți din el ce vreau. Nu se mai împotrivea la nimic. Curând l-a ochit o fată mai îndrăzneată și l-a îmbrobodit ușor, și se logodiseră, ca să-l lege de-a binelea. Aliman se lăsa, plecat de pe lumea asta. Nu mai intra în pădure după vânat, nu mai cobora la apele Bistriței. Uitase parcă de lostriță, de undițe, de căprioare. Se însura numai fiindcă nu mai avea voință să se împotrivească nici unei biete fete, care în ochii lui era mai puțin decât o gănganie, și orice îi era totuna. Nunta s-a hotărât în gura postului, la Filipi. Noaptea plouase potop la munte și negureala stăruia încă. Dar la vale era cald și senin ca vara. În curțile nunului, mesele întinse vuiau de râsete și de voie bună. Mirii veniseră de la biserică și se așezaseră între cei doi nuni. Fata, veselă și mândră. Aliman, tulburat visase în ajun că se însurase cu lostrița și-l cununa bătrânul vrăjitor. Ea sta dreaptă lângă el, înălțată pe coada ca

două pulpe gata să se despice, și-și rezema capul bucălat de al lui.

Rachiul curgea gărlă. Secărica alerga din mână în mână cu ulcica. Toți, bucuroși, închinau lui Aliman, care ciocnea cu oricine, fără potrivire, și da de dușcă. Pe la jumătatea praznicului sosi în goană un băiețuș, cu vestea că lostrița vrăjită s-a arătat iarăși. E aici aproape, ieșită la liman sub coasta iadului, unde sta lungită la soare, ca o domniță. Parcă doarme. Numai bate ușor din coadă, ca și cum s-ar apăra de musculițe. E mai mare și mai frumoasă ca până acum. Aliman, buimac de băătură, cum auzi de lostriță, s-a deșteptat ca dintr-un somn adânc și a sărit smintit dintre oaspeți, strigând: „Azi nu mai scapă! O mănânc de nunta mea!” și a alergat nebun spre râu. S-auzea din ce în ce hreamăt mare, cu larmă asurzitoare și muget cumplit. Valea iar detuna înspăimântată, ca în toiul unei bătălii. Apele veneau cu nahlapi sălțați ca bivoli, unii peste alții, și lumea privea îngrozită. Numai Aliman nu vedea, n-auzea. Alerga mereu înaintea năboiului, cu o ceată de nuntași speriați după el. Și iar simțea deșteptată în carnea brațelor dulceața unei poveri neuitate. Când sosi în locul de care povestise băiatul, lostrița era acolo. Ea se-ntoarse deodată nălucitoare, cu capul țintă la Aliman. Stătu așa o clipă plină. Apoi porni, fulgerând apele, spre el. Omul încremeni. Dar, numaidecât, cu chipul luminat de o bucurie nefirească, chiui, strigând cât să înăbușe huietul: ”Iată, vin!...” și, smucindu-se din mâinile a trei oameni, sări în mijlocul Bistriței, cu brațele întinse spre lostriță. Viitura, tunând vijelioasă, îl ajunse. Nahlapii trecură cu bușteni, acoperișuri de case și punți peste capul lui. El a mai ieșit o dată. Ținea lostrița și, amețit de izbitura apelor se căznea s-o apere, adăpostind-o ca pe un copil cu brațele. Apoi s-a cufundat în valurile care, bolborosind mânioase, s-au pecetluit deasupra lui pentru totdeauna.

Dar povestea lui Aliman a rămas vie și mereu mlădioasă. Crește și se împodobește an de an cu noi aduse și alte scornituri după închipuirile oamenilor, jinduiți de întâmplări dincolo de fire.

Ea colindă în sus și-n jos malurile Bistriței. Urcă o dată cu cărăușii, coboară cu plutașii, stă cu copiii... Dar se mișcă necontenit alături și în rând cu lostrița fabuloasă, care nu-și găsește astâmpăr, când fulgerând ca o sabie bulboanele, când odihnindu-se pe plavii, cu trup de ibovnică la soare în calea flăcăilor aprinși și fără minte.